

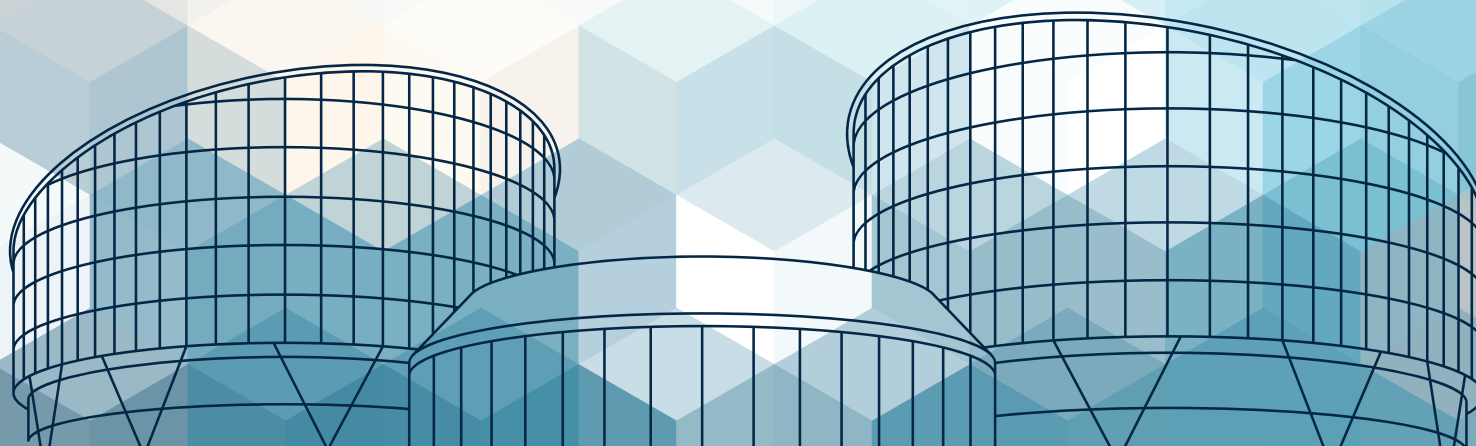
Пројекат финансира
Европска унија

 ПРАВОСУДНА
АКАДЕМИЈА

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО
ПРАВДЕ

Дворски против Хрватске

Изјава о ограничењу одговорности. Ова публикација је израђена уз помоћ Европске уније. Садржај ове публикације искључива је одговорност пројекта „Подршка Европске уније Правосудној академији“ и ни у ком случају не одражава ставове Европске уније.

АНАЛИЗА ПРЕСУДЕ

Повреда права на одбрану у кривичном поступку због немогућности осумњиченог да слободно избере браниоца у одсуству потребних информација од значаја за његов избор у фази саслушања у полицији (повреда члана 6 став 3 ц) Конвенције)

Дворски против Хрватске

(БРОЈ ПРЕДСТАВКЕ: 25703/11, ПРЕСУДА ВЕЛИКОГ ВЕЋА ОД 20.10.2015.)

СЕНТЕНЦА:

Право на избор браниоца јемчи се већ од почетних фаза кривичног поступка, укључујући и саслушање осумњиченог у полицији, уколико исказ дат у тој фази може да послужи као доказ у каснијем току поступка.

Домаћи судови морају да детаљно испитају наводе или тврдње да су пропусти у остваривању права на избор браниоца у одсуству информација потребних за тај избор у почетним стадијумима поступка довели до тога да осумњичени у свом исказу призна извршење кривичних дела, што је даље утицало на правичност поступка у целини.

ЧИЊЕНИЧНИ ОПИС:

Подносилац представке ухапшен је због сумње да је учествовао у извршењу троструког убиства, разбојништва и изазивања опште опасности подметањем пожара. Према тврдњама подносиоца око 10:45 часова у полицијску станицу дошао је адвокат Г.М. којег је ангажовала мајка подносиоца која је радила у Италији. Будући да он није имао пуномоћје за заступање подносиоца, полиција му није допустила да разговара са подносиоцем, нити је подносиоца обавестила о његовом доласку. Полиција је нешто касније одбила да прими пуномоћје које је том адвокату дао отац подносиоца. Према наводима државе, подносилац је око 18:00 часова сам са списка адвоката који му је показала полиција изабрао адвоката М.Р. који је, после тога, позван и у чијем је присуству подносилац дао исказ. Након саветовања са браниоцем којег је изабрао, осумњичени је признао да је учинио дела, те је дао изјаву на записник (који је касније потписао) да није у апстиненцијској кризи, као и да је исказ резултат његове слободне воље. У каснијем исказу пред истраж-

ним судијом подносилац је тврдио да није изабрао адвоката М.Р., већ је желео да га заступа Г.М. Такође, изјавио је да је у време давања исказа у полицији био под утицајем дроге и алкохола. Током кривичног поступка, подносилац је истицао да је исказ у полицији дао под утицајем дроге и алкохола, али и да му није било омогућено да га заступа бранилац Г.М. којег је сам хтео да изабере. Судови нису прихватили дате наводе подносиоца.

НАЧЕЛА ЕВРОПСКОГ СУДА:

Иако се члан 6 Конвенције односи на правично суђење, његово се дејство у кривичним предметима протеже и на фазу истраге у случају када непоштовање јемства садржаних у члану 6 већ у фази истраге може да угрози укупну правичност поступка.¹

Што се тиче права на одбрану, Суд је у својој претходној пракси истакао да окривљеном треба да буде обезбеђена помоћ браниоца већ од почетних фаза поступка односно од првог саслушања у полицији, јер његов исказ дат у полицији може да утиче на даљи ток поступка.² Осим тога, улога браниоца у почетним фазама поступка посебно је важна ради остваривања права окривљеног да не инкриминише самог себе.

¹ При томе појам „истраге“ у конвенцијском смислу нема исто значење као у националном праву. Истрага у конвенцијском смислу обухвата све радње које било који државни орган предузима ради разјашњења чињеница неког догађаја и прикупљања доказа (нпр. предистражни поступак, криминистичко истраживање и сл.)

² В. Салдус против Турске (*Salduz v. Turkey*) (Велико веће), бр. 36391/02 од 27.11.2008.

Важан елемент права на одбрану је право окривљеног да сам изабере браниоца, као што је предвиђено чланом 6 став 3ц) Конвенције.³ Међутим, сходно ранијој пракси Суда право на избор браниоца није апсолутно. Оно може да буде ограничено у случајевима када окривљени нема довољно средстава да плати за правну помоћ, па је добије бесплатно, као и у другим случајевима када интереси правде то захтевају.

Ако подносилац тврди да му је ускраћено право да га заступа бранилац којег је сам изабрао, тужена држава мора да докаже да су постојали „важни и довољни разлози“ за такво поступање, као и да оно није имало неповољан утицај на свеукупну правичност кривичног поступка.

Осим тога, окривљени може да се изричито или прећутно одрекне било ког дела јемства правичног суђења па тако и права на браниоца (по личном избору). Међутим, такво одрицање мора да буде недвосмислено и добровољно, те стога у том случају мора да се утврди да је окривљени могао да зна које су могуће последице таквог његовог поступка.⁴

3 В. Мартин против Естоније (*Martin v. Estonia*), бр. 35985/09 од 30.05.2013.

4 В. Пишчалников против Русије (*Pishchalnikov v. Russia*), бр. 7025/04 од 24.09.2009.

ПРИМЕНА НАЧЕЛА НА ЧИЊЕНИЦЕ КОНКРЕТНОГ ПРЕДМЕТА:

На основу навода подносиоца и чињенице да је адвокат Г.М., и пре него што је саслушање подносиоца у полицији започело, поднео писане приговоре о томе да му полиција није дозволила разговор са подносиоцем чији су га родитељи ангажовали за браниоца, Суд је закључио да подносилац није изабрао адвоката М.Р. на основу личног избора утемељеног на свим информацијама које су потребне за доношење одлуке о избору. Суд је нагласио да иако подносилац није био принуђен да изабере М.Р.-а као браниоца, он није имао потребна сазнања да су његови родитељи ангажовали другог браниоца који је дошао у полицијску станицу, па стога није био обавештен о одлучујућим чињеницама које су могле да буду од утицаја на његов избор.

Што се тиче постојања важних разлога због којих је подносиоцу ускраћено право на избор браниоца утемељеног на свим потребним информацијама, Суд је, пре свега, истакао како домаће право тужене државе прописује да браниоца може да ангажује како сам окривљени, тако и његови блиски сродници. Због тога је полиција морала да обавести подносиоца о томе да су његови родитељи ангажовали Г.М. као браниоца и да му омогући му да се поводом тога изјасни. Имајући у виду чињеницу да је адвокат Г.М. приступио у полицију пре него је подносилац дао пуномоћје другом адвокату, Суд је закључио како нису постојали никакви важни разлози који би оправдали ограничавање права на лични избор браниоца.

Како подносилац није био обавештен о адвокату којег су ангажовали његови родитељи, не може да се сматра ни да се он одрекао права на заступање од стране браниоца којег је сам изабрао.

Што се тиче утицаја горенаведених околности на правичност кривичног поступка у целини, Суд је посебно нагласио како исказ подносиоца дат у полицији, иако коришћен као доказ у кривичном поступку, није био кључан за његову осуду. Такође, подносилац никада није тврдио да му адвокат М.Р. којег је изабрао са списка адвоката није пружио одговарајућу правну помоћ. Међутим, подносилац је током читавог кривичног поступка приговарао начину на који је изабрао М.Р. за браниоца приликом саслушања у полицији, а надлежни судови поступајући у првом, другом и трећем степену нису предузели ни једну радњу да би испитали те његове тврдње. Сматрајући да је првобитан исказ осумњиченог у којем је он признао извршење кривичних дела подносиоца утицао на даљи ток кривичног поступка, Суд је закључио да је онемогућавање подносиоца да изврши избор браниоца током саслушања у полицији на основу потребних информација била од утицаја на правичност поступка у целини. Стога је утврђено постојање повреде члана 6 став 3 тачка ц) Конвенције.

ПОСЛЕДИЦЕ УТВРЂЕНЕ ПОВРЕДЕ:

Суд у овом предмету подносиоцу није досудио правично задовољење, већ само накнаду трошкова поступка.

Иако је изричито навео да утврђивање повреде у околностима овог конкретног случаја не имплицира да је подносилац погрешно осуђен, Суд је ипак истакао да национално право тужене државе омогућава понављање поступка након пресуде Суда чиме је пружио смернице у погледу појединачних мера за извршења пресуде.

КОМЕНТАР:

Пресуда Дворски представља проширење раније праксе Суда у погледу права на избор браниоца, ослањајући се на начело „избора браниоца на основу свих потребних информација“.

Начела изражена у овој пресуди обавезују домаће судове држава потписница Конвенције да у случајевима када окривљени тврди да је начин избора или одређивања браниоца утицао на давање исказа којим се признаје извршење кривичних дела у почетним фазама кривичног поступка детаљно и пажљиво испитају такве наводе како би се искључила могућност да су пропусти у избору и одређивању браниоца утицали на правичност кривичног поступка у целини.

Законик о кривичном поступку Републике Србије у члану 75 садржи решења саобразна хрватском праву у погледу круга сродника која могу да изаберу браниоца уместо окривљеног. Стога, надлежни домаћи органи морају да примене потребну пажњу у ситуацијама када браниоца окривљеном одреди неко од наведених сродника, на тај начин што ће благовремено да обавесте окривљеног о томе. У супротном могуће је наступање повреде Европске конвенције због непоштовање права на избор браниоца обухваћеног чланом 6.

ПОДРШКА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ ПРАВОСУДНОЈ АКАДЕМИЈИ
Теразије 8/1, 11000 Београд, Србија

T: +381 11 3023 866

F: +381 11 3023 877

info@jap.rs

**BRITISH
COUNCIL**

Пројекат спроводи конзорцијум
који предводи British Council